

Valtioneuvoston asetus sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta vuonna 2025

Pääasiallinen sisältö

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 4 luvun 7 a §:n 1 momentin nojalla ehdotetaan annettavaksi valtioneuvoston asetus sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta vuonna 2025. Asetuksessa vahvistetaan enimmäishinta, jota sovelletaan Kansaneläkelaitoksen (Kela) kanssa sopimuksen suorakorvausmenettelystä tehneen tilausvälityskeskuksen välittämiin taksimatkoihin. Asetusta sovelletaan myös taksimatkoihin, joita koskevan palvelujen tuottajan kanssa Kela on tehnyt sopimuksen sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen ajamisesta alueella, jolla ei ole Kelan kanssa sopimusta tehnyttä tilausvälityskeskusta.

Taksimatkojen enimmäishintoja ehdotetaan korotettavaksi 2,7 prosentilla.

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuus

Sairausvakuutuslain 4 luvun 7 a §:n 1 momentin mukaan sairausvakuutuksesta korvattavasta taksimatkasta vakuutetulta perittävistä enimmäishinnasta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Enimmäishinta perustuu korvauksiin käytettävissä oleviin varoihin ja kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin siten, että siihen sisältyy kohtuullinen voitto. Sosiaali- ja terveysministeriön on asetusta ja sen muutoksia valmisteltaessa kuultava Kelaa ja asianomaisia toimijoita edustavia järjestöjä.

Sairausvakuutuslain 4 luvun 7 a §:n 2 momentin mukaan kuljetuspalvelujen tuottaja, joka ajaa Kelan kanssa sopimuksen suorakorvausmenettelystä tehneen tilausvälityskeskuksen välittämiä taksimatkoja, voi veloittaa välityskeskuksen välittämistä matkoista enintään 1 momentissa tarkoitettua enimmäishinnan. Alueella, jolla ei ole sellaista tilausvälityskeskusta, enimmäishinta koskee taksimatkoja, joita koskevan palvelujen tuottajan kanssa Kela on tehnyt sopimuksen sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen ajamisesta.

Sairausvakuutuslain 4 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan taksin käytön korvausperusteena käytetään 7 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen taksien osalta 7 a §:n 1 momentissa tarkoitettua enimmäishintaa, jollei Kela ole sopinut palvelujen tuottajan kanssa enimmäishintaa edullisemmasta hinnoittelusta. Käytettäessä muuta taksia vakuutetulle maksetaan matkasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset.

Edellä mainitut sairausvakuutuslain taksimatkan enimmäishintaa koskevat säännökset ovat voimassa väliaikaisesti. Alun perin ne on säädetty olemaan voimassa 1 päivästä heinäkuuta 2018 saman vuoden loppuun saakka, sittemmin 31.12.2021 saakka, sittemmin 31.12.2024 saakka ja viimeisimpänä eduskunta hyväksyi säännösten voimassaolon jatkamisen 31.12.2026 saakka. Säännösten väliaikaisella voimassaololla on pyritty alun perin turvaamaan sairausvakuutuksen taksinkäytön korvausten jatkuvuutta siirtymävaiheessa liittyen liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) voimaantuloon ja taksiliikennelain (217/2007)

kumoutumiseen. Voimassaolon jatkamisella on haluttu varmistaa taksinkäytön korvauksille varattujen varojen riittävyys.

Valtioneuvosto on antanut joulukuussa 2023 asetuksen sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta vuonna 2024 (1113/2023), joka on voimassa vuoden 2024 loppuun. Asetuksen mukaan taksin käytöstä perittävä enimmäishinta muodostuu perusmaksusta, ajomatkamaksusta, odotusmaksusta avustamislisästä ja arvonlisäveron osuudesta.

2 Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kelan kanssa. Kela vastaa sairausvakuutuslain mukaisten matkakorvausten toimeenpanosta.

Asetuksesta on pidetty kirjallinen lausuntokierros, jota kuvataan tarkemmin kohdassa 5. Asetusehdotusta ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä, koska voimassa olevaan asetukseen nähden ehdotetaan vain numeerisia muutoksia. Hankkeen asiakirjat ovat saatavilla valtioneuvoston hankesivuilta hanketunnuksella STM141:00/2024.

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinta perustuu korvauksiin käytettävissä oleviin varoihin ja kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin siten, että siihen sisältyy kohtuullinen voitto. Sairausvakuutuslain perustelujen (HE 164/2017 vp.) mukaan kustannusmuutoksia ja hintaan sisältyvää voittoa voidaan arvioida erilaisten tilastoaineistojen avulla. Kustannusmuutosten arvioinnissa voidaan hyödyntää esimerkiksi taksiliikenteen kustannusindeksiä, jonka Tilastokeskus laatii neljännesvuosittain. Kustannusindeksi kuvaa taksi-, invataksi- ja yksityisen kuljetusliikenteen kustannustekijöiden hintojen muutoksia. Kustannustekijöitä ovat muun muassa palkat, poltto- ja voiteluaineet, korjaus, huolto, renkaat ja pääoman poisto.

Valtioneuvoston asetuksella (1113/2023) sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta vuonna 2024 enimmäishintoja korotettiin 4,5 prosenttia. Vuoden 2024 enimmäishinnassa oli huomioitu kustannusnousu syyskuuhun 2023 asti. Vuoden 2025 enimmäishintaa määritettäessä on perusteltua tarkastella kustannusten nousua taksiliikenteen kustannusindeksin nousulla syyskuun 2023 kustannusindeksin pisteluvun (123,2) ja syyskuun 2024 pisteluvun (126,5) välillä. Kustannusindeksin perusteella taksiliikenteen kustannukset ovat nousseet 2,7 prosenttia.

Edellä kuvatuilla perusteilla enimmäishintoja korotettaisiin 2,7 prosenttia. Korotus kohdistettaisiin saman prosenttiluvun mukaisesti kaikkiin asetuksessa mainittuihin hintoihin.

Asetuksen rakenne on pysynyt samanlaisena sen voimaantulosta lähtien. Hintarakenne vaikuttaa autoilijoiden kannustimiin tarjota erilaisia kyytejä. Saatavuushaasteita on alkanut ilmetä erityisesti suurten esteettömien ajoneuvojen osalta varsinkin kaupunkialueen lyhyillä matkoilla sekä haja-asutusseudulla. Tähän vaikuttaa muun muassa se, että matka korvataan ainoastaan ajalta, jonka asiakas on kyydissä. Lisäksi suuret esteettömät ajoneuvot ovat hankintahinnaltaan kalliita erityisvarusteltuja autoja. Matkaan sisältyy paitsi vaativien apuvälineiden kiinnittämistä, myös asiakkaan erityistä avustamista hoitopaikkaan ja takaisin kotiin.

Sairausvakuutuslakiin perustuvien matkakorvausten tarkoituksena on osaltaan turvata vakuutettujen yhdenvertainen oikeus saada tutkimusta ja hoitoa asuinpaikasta riippumatta korvaamalla osa sairauden,

raskauden tai synnytyksen vuoksi tehdyn matkan aiheuttamista tarpeellisista kustannuksista. Sairausvakuutuksesta korvattavilla taksimatkoilla on erityinen merkitys niiden henkilöiden kannalta, joilla ei terveydentilan tai vamman vuoksi ole mahdollisuutta valita muuta liikkumisen vaihtoehtoa. Suuri esteetön ajoneuvo on usein välttämätön edellytys esimerkiksi pyörätuolilla liikkuvan henkilön terveydenhuoltoon pääsyn kannalta.

Edellä mainittujen seikkojen vuoksi olisi tarpeellista arvioida hintarakennetta ja sen mukaisten maksuluokkien keskinäisiä suhteita sekä niiden vaikutuksia. Kelan ja sen kilpailuttamien palveluntuottajien välinen 31.12.2024 asti jatkuva sopimuskausi ja sen optiokaudet vuosille 2025 ja 2026 rajoittavat kuitenkin sitä, kuinka paljon enimmäishintojen rakennetta sopimuskauden aikana voidaan muuttaa. Kelan ja palveluntuottajien väliset hinnat on sovittu nykyisen taksarakenteen mukaisesti, ja taksarakennetta muutettaessa sopimuksen hintojen vastaavat muutokset merkitsisivät julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun laissa (1397/2016) tarkoitettua sopimuksen olennaista muuttamista. Siksi asetuksen hintarakennetta ei ole kesken sopimuskauden mahdollista muuttaa.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on käynnistetty selvityshanke, jonka tarkoituksena on arvioida Kela-taksien sääntelyn erityiskysymyksiä siitä näkökulmasta, miten jatkossakin voitaisiin turvata kustannustehokkaan ja laadukkaan Kela-taksipalvelun toteutuminen. Selvityshankkeen on tarkoitus toimia pohjana vuonna 2025 käynnistettävälle säädösvalmistelulle, jonka yhteydessä tarkastellaan Kela-takseihin enimmäishintasääntelyyn liittyviä säädösmuutostarpeita.

Enimmäishinta perustuu kustannusten ohella korvauksiin käytettävissä oleviin varoihin. Sairausvakuutuksesta korvattaviin taksimatkoihin ei ole varattu valtion talousarviossa indeksikorotuksia suurempaa määrärahaa, jolla voitaisiin tukea esimerkiksi esteettömien ajoneuvojen saatavuutta. Sen vuoksi kannustimiin ei ole myöskään mahdollista vaikuttaa kohdennetuilla korotuksilla.

4 Pääasialliset vaikutukset

Vuonna 2023 sairaanhoitovakuutuksen sairaanhoitokorvausten matkakustannukset olivat yhteensä noin 308 miljoonaa euroa. Tästä taksilla tehtyjen matkojen korvausten osuus oli noin 183 miljoonaa euroa. Taksinkäytön kustannuksen korvaukset maksetaan sairausvakuutusrahastosta sairaanhoitovakuutuksen kuluina, jotka rahoitetaan 51,4 prosentilla valtion varoista ja 48,6 prosentin osuudella vakuutettujen sairaanhoitomaksujen tuotoilla. Nämä rahoitusosuudet perustuvat eduskunnan 22.11.2024 vahvistamaan lakiin sairausvakuutuslain muuttamisesta.

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksinkäytön kustannusten korvausperusteena käytetään asetuksen sijasta Kelan palvelujen tuottajan kanssa sopimaa hintaa alueilla, joilla toimii Kelan kanssa sopimuksen suorakorvausmenettelystä tehnyt tilausvälityskeskus. Asetus ei tulisi sovellettavaksi myöskään Ahvenanmaalla, jossa ei ole tilausvälityskeskusta, vaan Kela korvaa vakuutetulle matkasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sairausvakuutuslain 4 luvun 8 §:n 2 momentin perusteella. Asetuksen mukainen enimmäishinta tulisi käytännössä suoraan sovellettavaksi vain, jos jokin Kelan kilpailuttama tilausvälityskeskus lopettaisi ylläpitämänsä toimintansa ja Kela tekisi sopimuksia suoraan taksien kanssa siksi väliajaksi ennen kuin uusi kilpailutettu tilausvälityskeskus aloittaisi toimintansa alueella.

Asetuksen mukainen hinta vaikuttaa kilpailutettavaan hintaan siten, että Kela ei voi tehdä sopimusta asetuksen mukaista enimmäishintaa kalliimmalla hinnalla. Tätä kautta asetuksella on välillisiä valtiontaloudellisia vaikutuksia asetuksen turvatessa sairausvakuutuksen matkakorvausten taksinkäytön korvauksista maksettavien varojen riittävyyttä.

Lisäksi Kelan ja palveluntuottajien välisten sopimusten mukaan palveluntuottajalle maksettavia hintoja tarkistetaan vuosittain kulloinkin voimassa olevan valtioneuvoston sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta annetun asetuksen mukaisesti siten, että palveluntuottajalle maksettavat hinnat lasketaan voimassa olevan asetuksen mukaisista enimmäishinnoista palveluntuottajan tarjoaman alennusprosentin mukaisesti.

Jos arvioidaan, että kilpailutetut hinnat tulevat nousemaan vastaavasti kuin asetuksen mukainen enimmäishinta, indeksikorotuksen vaikutus taksimatkojen korvausmenoihin tulisi olemaan noin 6,9 miljoonaa euroa. Valtion osuus tästä olisi noin 3,5 miljoonaa euroa, minkä suuruinen korotustarve on otettu huomioon matkakustannusten korvausmenojen määrärahan mitoituksessa.

Kelan mukaan aiemmat enimmäishintoihin tehdyt korotukset ovat siirtyneet suoraan autoilijoille maksettavaan hintaan, eivätkä palveluntuottajat ole korottaneet omia hintojaan vastaavalla korotuksella autoilijoille. Autoilijan palveluntuottajalle maksama provisio peritään prosenttimääräisesti, ja se nousee samassa suhteessa kuin autoilijoille maksettava korvaus.

5 Lausuntopalaute

Sosiaali- ja terveysministeriö on 13.11.2024 päivätyllä lausuntopyynnöllä pyytänyt 19 vastaanottajataholta lausuntoa asetusluonnoksesta. Lausuntopyyntö julkaistiin lausuntopalvelussa. Lausunnon pystyivät antamaan myös muut kuin jakelussa mainitut tahot. Lausuntoaika päättyi 10.12.2024. Valmistelussa on ollut tarpeen poiketa kuulemista koskevasta ohjeellisesta lausuntoajasta, jotta valmistelussa on voitu hyödyntää viimeisintä kustannusindeksijulkaisua ja varata aikaa asetuksen toimeenpanolle. Lausunnon antoi 15 tahoa. Lisäksi Akava ry, SAK ry ja valtiovarainministeriö ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa asiaan. Lausunto saatiin seuraavilta tahoilta: Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Invalidiliitto ry, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil oy, Kela, Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV), Liikenne- ja viestintävirasto, Näkövammaisten liitto ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, STTK ry, Suomen Esteettömät ja Paaritaksit ry, Suomen Palvelutaksit ry, Suomen Taksiliitto ry, Suomen Yrittäjät, Taksi Helsinki Oy sekä Vammaisfoorumi ry.

Kuluttaja- ja kilpailuvirasto katsoo lausunnossaan, että enimmäishintojen korottaminen kustannusmuutosta vastaavasti on sinänsä perusteltua, mutta se suhtautuu aiempien vastaavien lausuntojensa tapaan varauksellisesti siihen, onko esitykselle olemassa sairausvakuutuslain mukaiset perusteet.

Useissa lausunnoissa esitetään huoli suurten esteettömien ajoneuvojen enimmäishinnoittelun riittävydestä ja palvelutarjonnan vähenemisestä niiden osalta. Lausunnoissa pidetään tärkeinä toimia, joilla voitaisiin jatkossakin varmistaa isojen esteettömien ajoneuvojen saatavuus. Koska tällaisten ajoneuvojen hankinta-, ylläpito- ja käyttökustannukset ovat muita taksiautoja korkeammat, ne tulisi rinnastaa ajomatkamaksussa paritakseihin ja ajomatkamaksun tulisi olla II taksan mukainen. Lausunnoissa esitetään myös avustamiskorvauksen määrän nostamista, jotta lyhyetkin ajot olisivat taloudellisesti kannattavia.

Useissa lausunnossa pidetään riittämättömänä sitä, että odotusmaksua saadaan veloittaa yhdensuuntaisen matkan osalta enintään 15 minuutin ajalta tilanteissa, joissa taksi odottaa asiakasta tilauspaikalla avuntarpeesta johtuvasta tai muusta hyväksyttävästä syystä. Esitettyä 15 minuutin aikaa ei pidetä riittävänä etenkin paritaksikuljetuksissa ja liikuntarajoitteisten kuljetuksissa. Perusteluina todetaan, että suurten sairaaloiden alueilla asiakasta osastolta noutavan taksinkuljettajan on usein jätettävä ajoneuvonsa kauas ulko-ovelta, mikä lisää merkittävästi asiakkaan noutoaikaa osastolta. Yleensä sairaaloiden asiakkaiden jättö- ja noutoalueella ei sallita taksien pysäköintiä asiakkaan noutamiseksi osastolta. Ehdotuksena on, että odotusmaksun korvattavuutta tulisi laajentaa ja mahdollistaa pidempi odotusaika, joka huomioisi paitsi asiakkaan mahdollisen avuntarpeen myös kuljetuksen erityispiirteet.

Yhdessä lausunnossa esitetään asiakkaan omavastuuosuuden perimisen siirtämistä taksiryttäjältä Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi. Nykyisin yksittäisen matkan osalta asiakkaan omavastuun osuus on 25 euroa, mikä maksetaan taksiryttäjälle joko matkan yhteydessä tai laskutuksen kautta. Laskutettuja omavastuuosuuksia jää kuitenkin ajoittain saamatta, joko asiakkaiden toimintakyvyn tai huolimattomuuden vuoksi. Yhteiskunnan rahoittamien kuljetusten riski jää tällöin taksiryttäjän kannettavaksi. Omavastuiden laskuttaminen lisää myös osaltaan taksiryttäjien hallinnollista taakkaa. Lausunnossa esitetään, että käytännön tulisi olla samankaltainen kuin hyvinvointialueiden käytäntö omavastuun perinnässä vammaispuvelulain mukaisissa kuljetuksissa. Lausunnossa viitataan myös hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan tulee selvittää Kela-kuljetusten omavastuuosuuden perinnän siirtämistä asiakkaalta Kelan tehtäväksi.

Yhdessä lausunnossa todetaan, että asetuksen mukaan avustamislisää ei voi periä tilanteissa, joissa asiakas tarvitsee avustamista tai opastamista, mutta hänellä ei ole tarvetta esteettömälle ajoneuvolle. Tämä voi aiheuttaa tilanteen, jossa näkövammaisen jää vaille tarvitsemaansa opastamista tai avustamista. Ratkaisuksi esitetään, että avustamislisää laajennetaan tilanteisiin, joissa näkövammaisen ihminen tarvitsee esimerkiksi taksinkuljettajan apua löytääkseen oikeaan paikkaan tai taksinkuljettajan noutamaan hänet sisätiloista. Avustamislisän suuruus voisi olla pienempi kuin esteettömän ajoneuvon kohdalla.

Lausuntopalautteen johdosta ei ole tehty muutoksia asetusehdotukseen. Tässä muistiossa todetussa sosiaali- ja terveysministeriön käynnistämässä selvityshankkeessa, joka koskee sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen sääntelyn erityiskysymyksiä, on kuitenkin perusteltua tarkastella lausunnoissa esille nostettuja epäkohtia.

6 Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetus tulee voimaan 1.1.2025 ja on voimassa 31.12.2025 saakka.

7 Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaa sairausvakuutuslain 4 luvun 7 a §:n 1 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksen sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta vuonna 2025.